

Öt éve halt meg dr. Szirmai Imre (1942–2018)

„A Neurológiai Klinika mély fájdalommal tudatja, hogy dr. Szirmai Imre egyetemi tanár, a Semmelweis Egyetem professor emeritusa, a Neurológiai Klinika volt tanszékvezetője, életének 76. évében, 2018. október 23-án elhunyt. Tiszteletére a Neurológiai Klinika a közeljövőben búcsúztató megemlékezést szervez” – adta hírül öt évvel ezelőtt a

Semmelweis Egyetem. A megemlékezésre a Semmelweis Szalonban rendezett ünnepségen, 2018. december 10-én került sor (1. ábra). Ünnepi beszédet dr. Bereczki Dániel, a Neurológiai Klinika igazgatója és dr. Szél Ágoston, az egyetem volt rektora tartott. A pályatársak visszaemlékezéseit követően dr. Tancos Lászlónak, a Semmelweis Kiadó igazgatójának dr. Szirmai Imrével a 70. születésnapja alkalmából készített interjúja videórészleteit vetítették le. Az *Orvosi Hetilap*ban megjelent nekrológot tanszéki utóda írta [1].

Több hasonlóság fedezhető fel szakmai életutunkban. Mindketten 1942-ben vidéken születtünk, neves gimnáziumokban kiváló tanároktól szereztük műveltségünk alapjait. Mindkettőnk életében szerepet játszott a zene, és mindkettőnk mestere iskolateremtő legendás professzor volt. A klinikai ranglétrán mindketten az egyetemi tanárságig vittük, és pályáztunk a budapesti egyetemre, majd lettünk klinikaigazgatók a helyi jelölt ellenében. Ezért azonban később nagy árat fizettünk. A korábbi gyakorlattól eltérően, az Egyetem történetében először, nem a leköszönő tanszékvezetőként általunk támogatott pályázó lett az utódunk.

1. ábra | Semmelweis Egyetem, Semmelweis Szalon, 2018. december 10. A megemlékezés résztvevői (Kovács Attila felvétele)

A sok hasonlóság ellenére megmagyarázhatatlan, hogy bár az Egyetemen sok megoldandó szakmai kihívás kapcsán megismertük egymás értékeit [2], a kölcsönös szakmai megbecsülésen túl útjaink nem találkoztak. Így alakult. Ez nem változtat azon, hogy munkásságának nagy tisztelője, festőművészetének őszinte csodálója vagyok. Halálának 5. évfordulóján érdemes felidézni tartalmas életének főbb állomásait Szászvártól Kónyig.

Szászvár

Szirmai Imre 1942. május 13-án a Mecsek keleti lábánál fekvő, Baranya megyei faluban, Szászváron született. Sváb rokonsága iparosokból és szegényparasztokból állt. Édesapja, Szirmai (szül. Schaub) Róbert (1914–2001) szabómester, édesanyja, Göndöcs Irén (1921–2010) női szabó volt, később fogászasszisztensként ment nyugdíjba. Tőle és anyai nagyapjától örökölhette kezűgyességét, melyet később a festészetben és az orvoslásban is kiemelten fontosnak tartott. Édesanyjához való ragaszkodásának felnőttkori bizonyítéka több festménye, különösen szép az *Anyám temploma, télen* (2. ábra). Több késői versében is megemlékezik édesanyjáról. („Nélküle hullnak földre a szirmok, nélküle nyílnak nyáron a rózsák.”)

Kilencéves volt, amikor a Rákosi-rendszer ellenségeként megbélyegzett édesapja feladta tanult szakmáját, és Komlóra ment a bányába dolgozni, hogy így biztosítsa családjának a megélhetést és két fiának a továbbtanulás esélyét. (Imre öccse, Sándor vegyészmérnök lett.) Imre szorgalmasan tanult, rendszeresen és sokat olvasott. A természet is kiemelten érdekelte, biológia-szakkörre járt. Rajztanára egy akvarellje láttán festésre és rajzolásra biztatta. Apja ellátta vászonnal, keretekkel, és kölcsönkérte a szomszéd fogorvostól néhány alföldi festő képét, hogy azokat másolhassa.

Pécs

1956-ban édesanyja nem a közeli „szocialista realista város”, Komló gimnáziumába íratta be fiát, hanem a jó hírű pécsi Nagy Lajos Gimnáziumba, amelyben éveken át kiváló természet- és társadalomtudósok, teológusok, irodalmárok, zenészek tanítottak, és a diákok közül is sokan lettek azok. Imre úgy emlékezett, hogy két évig tartott, amíg a gimnáziumban utolérte a pécsieket, de sikerült felzárkózni hozzájuk tudásban, műveltségben és viselkedésben. Szászvár mindössze 40 kilométerre esik Péctől, de úgy érezte, mintha több száz kilométer választaná el tőle. Ehhez nagyban hozzájárult a kollégium légköre: „Az a katonai rend, ami meghatározta, hogy ki, mikor, mennyi időre szabadítható föl, és hova mehet, nem tette lehetővé, hogy boldog városlakók legyünk” [3]. Emlékei szerint jó tanárai voltak, többükre emlékezett vissza jó szívvel műveltségük és jó pedagógiai módszereik miatt. Osztályuk 1960-ban érettségizett, a 32 diákból 24-en egyetemen tanultak tovább. Akkortájt festette a

2. ábra | Anyám temploma, télen (2012)

3. ábra | Völgyesség patak Szászvár közelében (1960)

Völgyesség patak Szászvár közelében című olajképét (3. ábra).

A pályaválasztás idején sok minden vonzotta, a tudomány, a szépirodalom, a zene, a festészet. Végül anyja tanácsára a Pécsi Orvostudományi Egyetemre jelentkezett, ahová felvételt nyert. A hatvanas évek elejétől a pécsi orvosegyetemnek nemzetközileg elismert tanári kara volt: „Ritkán fordult elő, hogy ennyi zseniális koponya egy időben, egy helyen oktasson” – nyilatkozta elismerően [4]. Név szerint kiemelte többek között a modern tudományt művelő Környey István neurológust, Ernst Jenő biofizikust, Cholnoky László biokémikust, Szentágothai János anatómust és az Élettani Intézetből Grastyán Endre legendás idegfiziológus-professzort.

Az orvosi diploma megszerzése után előbb az Élettani Intézetben próbálkozott, de ott nem volt állás. Végül Környey István vette fel az Ideg- és Elmegyógyászati Klinikára 1966 októberében, és ott dolgozott 27 éven át, egészen 1993-ig. Első kutatási témája volt az epilepszia hatása az agyi keringésre, 1970-ben neurológiából, két évvel később elmeorvosból tett szakvizsgát. 1975-ben megnősült, és megszületett első fia, Gábor,

1982-ben pedig a második, András. 1976-ban és 1977-ben IBRO- (International Brain Research Organization) ösztöndíjas a Bécsi Akadémia Neurofiziológiai, 1977/78-ban pedig a grazi Műszaki Egyetem Biomedizinische Technik Intézetében. Bécsben Helmuth Petsche professzor laboratóriumában olyan kísérleteket végezhetett, amelyekre Pécsen a megfelelő berendezések hiányában nem volt lehetősége. *„Számomra Bécs a Nyugatra nyíló ablak volt. Bejárásom volt az egyetem könyvtárába – nagy szerencsémre.”* És miközben kutatásairól, tudományos tevékenységéről beszél, fontosnak tartja kiemelni: *„Kedves hétvégi programom a Kunsthistorisches Museum látogatása volt. Ott is az idősebb Peter Brueghel képei között szerettem üldögni...”* [3].

Fokozatosan emelkedett a tudományos ranglétrán, 1980-ban védte meg kandidátusi disszertációját (témája az epilepszia), 1987-ben lett egyetemi docens, 1989-ben az agyi keringési zavarok témájában írt disszertációjának megvédése után az orvostudományok doktora.

A Környey-klinikán *„...nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy az ember ne feledje, a betegágyon túl is van élet. Én könnyen megtartottam az egyensúlyt, mert ha úgy hozta a kedvem, verset írtam és novellát, vagy éppen festettem... Nem tartom magam nagy költőnek és írónak, de aminek ki kell jönnie, azt leírom, ha úgy érzem, hogy mást is érdekelhet”* [4]. Pécs a hatvanas évek közepétől a progresszív kulturális élet színhelye volt, aktív képzőművészekkel, kiállításokkal. Orvostanhallgatóként, kezdő neurológus szakorvosként a pécsi művészek közül többen is baráti kapcsolatot ápol.

A politikától mindig távol tartotta magát. A rendszerváltás idején figyelt, hogy mi történik. *„Ami ilyenkor történni szokott. Hogy hányan kerültek föl magasra úgy, hogy a tárgy, amiben dönteniük kellett volna, számukra nem volt túlságosan ismerős. Tehát egy csomó becsvágó ember merült föl hirtelen valahonnan, akik, mindenféle sérelmekre hivatkozva, pozíciókat akartak elfoglalni. Ez emberi dolog”* [5].

Budapest

Mint kifejtette, a pécsi klinikáról nem kellett, de ajánlatos volt eljönnie. Megmaradhatott volna második embernek, de ahhoz másféle karakter kellett volna, ahhoz gesztusokat kellett volna bemutatnia nagyon sokféle, sok olyan embernek is, akikhez nem volt kedve [3]. Ugyanakkor amikor Pestre pályázott, őszintén elmondta elődjének, Csanda Endre professzornak, hogy biztosra szeretne menni, *„nem szeretne megbukni”*. Bár egymástól függetlenül, de mindketten mindannyiunkat személyesen felkerestek, akik illetékesek voltunk szavazni. Mint a vele készített interjúban nyilatkozta, *„...kitűnő tanárokkal találkoztam, és mindegyik nagyon figyelt rám. Lehetett velük beszélgetni. Időt adtak nekem, megvizsgáltak és én is megvizsgáltam őket a beszélgetéssel. Egészen meg voltam döbbenve attól, hogy kérdeznak, hogy érdekli őket, hogy mit csinállok, mi a véleményem. Nyitottak és kellemesek voltak*

ezekben a beszélgetésekben” [3]. A szimpátia kölcsönös volt, ezt a szavazás eredménye is megmutatta. Természetesen voltak olyanok, akik nem őt szerették volna befutónak. Visszagondolva a három évvel korábbi kálváriámra, nagyon drukoltam neki.

1993-ban ezenkívül még egy nagy esemény volt az életében. Második házasságában felesége, dr. Kamondi Anita februárban megszülte kislányukat, Danutát. Júliusban, elnyerve a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Neurológiai Klinikájának tanszékvezetői állását, a család Budapestre költözött. A Neurológiai Klinikát 14 éven át vezette, és a magyar neurológia meghatározó alakjává vált. 1993-tól 2004-ig a Magyar Ideg- és Elmeorvosok Társaságának elnöke, szakfolyóiratok szerkesztőbizottsági tagja. Több szakmai társaság (Kognitív Neurológiai Társaság, Magyar Tudományos Parkinson Társaság) alapító elnöke. Számos tudományos közleménye mellett nyolc szakkönyvet írt vagy szerkesztett. Szigorú volt önmagával és másokkal, igényes munkát követelt. Az általa szerkesztett Neurológia tankönyv javított és bővített kiadása 2017-ben jelent meg [6]. Sokoldalúságát és művészi képességeit tanúsítja, hogy a szakmai anyag megírásán és szerkesztésén túl a tankönyv borítótervét is ő készítette, és az ábrákat is ő tervezte. Szellemesen írta az ajánlásában: *„A neurológia nem tudható, de tanítható.”* Gyakran elhangzott a vele készült interjúban a kérdés: melyik szakmája az igazi? A válasz egyszerű: *„A neurológia. Ugyanakkor nem érzek érdemi különbséget a szépirodalom és a szakirodalom között, hiszen mindkét esetben hasonló kényszerek működtetnek”* [3].

Karizmatikus, határozott, ugyanakkor fanyar humorú ember volt. Autokratikus, erőskezű klinikaigazgató, de empátikus és humánus. Munka után szívesen leült beosztottjaival, tanítványaival beszélgetni, sörözni, gyakran szervezett a munkatársainak vidéki kirándulásokat.

Szakmai sikerei csúcán, 56 éves korában, amikor intenzíven gyógyított és tanított, daganatot diagnosztizáltak nála. A daganatot 2000-ben Szegeden sikeresen eltávolították, de még több műtét vált szükségessé a továbbiakban. Nem volt istenhívó, szakmájánál fogva is racionálisan gondolkodott, mégis egyre inkább foglalkoztatta a lélek mibenlétének kérdése: mi a lélek, mi végre a létezés? A halál a vége az ittlétnek, vagy van valamilyen további út, forma, jelenlét? A betegségével való küzdelem, a kételyek és szorongások a festményeiben, írásaiban és verseiben is visszaköszönnének.

Toscana

Toscana nem pusztán Olaszország, hanem Európa legszebb, legharmonikusabb és talán a leginkább emberléptékű tája. Hullámzó dombjaival, aranyárga búzaföldjeivel, olíva- és szőlőültetvényeivel, égbe törő tujasoraival, a fenséges tájat keresztbe-kasul átszövő, tekergőző utakat szegélyező ciprus- és cédrusfaival, piros cseréptetős kőházaival, román és reneszánsz kori mives templomai-
val, különös fényeivel, a tenger közelsége miatti köd-
pap-

4. ábra | Udvarház Toscanában (2004)

lanjaival és a távoli hegygerincek árnyékaival a reneszánsz óta vonzza a festőket és más művészeket [7]. Ez a sehol, semmi mással össze nem téveszthető atmoszféra, hangulat vonzotta magához Szirmai Imrét is 2004 és 2017 között újra és újra. Az itt festett képei közül való az *Udvarház Toscanában* (4. ábra).

Portugália

Szirmai Imre 1998-tól Széchenyi-ösztöndíjas, 2001-ben megkapja a Sántha-émlékérmét, 2003-ban a Medicina Kiadó dívját, 2006-ban Kiváló Oktató, 2007-ben Apáczai Csere János-díjat kap. Állami díjat nem kapott. Klinikaigazgatóként az előírásoknak megfelelően 65 éves korában, 2007. június végén leköszönt a tanszékről. A nyugállományba kerülés (Kappéter István pszichiáter idézve „díjazzák, hogy nyugton maradjunk”) a legtöbb ember életében nehezen feldolgozható törés. Hazánkban a mai napig nincs kidolgozva az emelt fővel való távozás koreográfiája. A nyugdíjba vonulás, a vezetői tisztségtől való megválás jelenleg a kiérdemelt tekintély megszűnését is jelenti. Az egyik nap még király, a másik naptól már koldus, nem csak anyagi értelemben. Van olyan, különösen megalázó forgatókönyv is, hogy a felmentés ideje alatt be sem léphet a volt tanszékvezető az intézetébe. Volt olyan pályatársam, aki nyugdíjazása után mély depresszióba zuhant, a döntő többség megpróbált túlélni [8]. Különösen nehéz megtúrt társprofesszorként maradni a klinikán, ha az utód nem a saját tanítványok közül kerül ki. (Szirmai professzor utóda egyébként szakmailag alkalmasnak és emberileg lojálisnak bizonyult.)

Szirmai Imre a nyugdíjazása után neurológusprofesszor feleségével és 14 éves lányával Portugáliába költözött, feleségével együtt Portóban két évig vendégprofesszorok voltak egy elektrofiziológiai intézetben. (Danuta később szintén neurológus lett.) Porto Portugália második legnagyobb városa az Atlanti-óceán partján, a Douro folyó tölcseértorkolatánál. A hidak városá-

5. ábra | Viana do Castelo népiünnepély (2007)

6. ábra | A festő (2009)

nak is nevezik, a folyó felett hét híd köti össze a város különböző részeit. „Porto a városok városa” – írta. A munka mellett tanultak portugálul, a hétvégeket intenzív kirándulással és festéssel töltötték. Körülbelül 25 Szirmai-festmény címe egy-egy portugál helységnév. A festmények döntő többsége tájkép, a város- és a falulátványok vonzották. Néhány zsánerképet is festett. Ezek közül valóságúen adta vissza a portugál táncosok mozgását a nagyon megnyerő *Viana do Castelo népiünnepély* festményén (5. ábra). *A festő* című képén a festő háttal áll a nézőnek, vásznára épp a látványt meghatározó házakat és fákat örökíti meg (6. ábra).

Szirmai Imrét lenyűgözte az óceán. A 2016-ban megjelent verseskötetének is Óceán a címe. A kötet bevezetőjében így ír: „...számomra a versírásban nem a kitárulkozás a legfontosabb. Sokkal inkább hiszem Kosztolányi véleményét arról, hogy az ember azért ír, mert az ember az írással mint tettel próbálja megérteni az életét. Tudjuk, orvosnak nem születik senki, hosszú idő alatt lesz azzá. Ezzel szemben, költőnek születni kell. Senki sem válik költővé a versírás gyakorlása által.” Az Óceán című versében

7. ábra | Balaton-felvidék (2006)

ugyanaz fogalmazódik meg, mint az óceánhoz kapcsolódó festményeken. Izsák Éva geográfus az Óceán verseskötetről recenziójában írja: „A mértéktelen és időtlen Óceán figyelmeztet arra, hogy az idő és a természet viszonya sokkal kiszámíthatatlanabb, mint azt az ember gondolja. Ebben a világban más, ismeretlen dimenziók érvényesek” [9]. „Portugália szépsége lenyűgözte, a színek, a formák, az óceán kiterjedése, a hegyek alakzatai. Ekkor festett képeim szokatlanul kitágul a tér, fontossá válnak a távlatok, a térrészletek, és ezek annyira átalakítják tájszemléletét, hogy a 2000-es években az itthon (főként a Balaton-felvidéken, Badacsonyban és környékén) készült tájbrázolásokban is meghatározók maradnak” [7] (7. ábra).

Budapest

Elmúlt 65 éves, amikor a nyilvánosság elé lépett képeivel, melyeket addig legfeljebb azok a barátai, ismerősei láthattak, akiket vendégül látott otthonában. Orvos-festő barátai rendszeresen állítottak ki, Szirmai Imre nem, ő e téren nagyon tartózkodó volt. 2009-ben Pécsen, a Dóm Múzeum kiállítócsarnokában állították ki a Portugáliá-

8. ábra | Születésnap csokor (2002)

9. ábra | Anita virágok között (2014)

ban festett képeit. „A festés számomra továbbra is kísérlet és nem gondúzó szórakozás! Ezért sem szeretem, ha »festegető orvosnak« tartanak. Minden kép, amit az ember 65 éves kora után befejez, az már posztumusz kiállításra készül” – nyilatkozta 2010-ben [10]. Élete utolsó éveiben a hangsúly a szakmáról áthelyeződött a festményekre.

A mellette haláláig kitartó feleségről, társáról, Anitáról, aki azóta is hűségesen ápolja emlékét, és odaadóan gondozza hagyatékát, több képet készített, a Születésnap csokor képét Anita 40. születésnapjára festette (8. ábra). A 2014-ben készült Anita virágok között egy nem szokványos beállítású zsánerkép. A térdére könyökölt karjával alátámasztott, a festő szemébe néző kedves arc és a keresztbe tett meztelen lábak ízléses erotikája a szerelem viszonzásának érzéki kifejezése (9. ábra). Azért közben hű marad az orvostudományhoz is, erre utal a Medicina Kiadónál megjelent, tekintélyes vastagságú könyve, az Ars Neurologiae, melynek Bevezetőjében leszögezi: „Régiesen szólva, ideg orvos vagyok. Bármit tanultam vagy csináltam ezen kívül, a világ látását számomra a foglalkozásom határozta meg” [11].

Szereplései közül számomra nagyon hiteles a pécsi TV 2001. április 21-én a barátai társaságában forgatott, kitűnően megszerkesztett videója a Pécsről indultak sorozatban, továbbá a halála előtt egy évvel a Semmelweis Szalonban rendezett tárlata, melyről a Semmelweis Hírekben 2017. szeptember 27-én A festéshez bátorság is kell címmel jelent meg beszámoló [12]. Beszélgetőpartnere Tánkos László orvos-grafikusművész, a Semmelweis Kiadó igazgatója volt (10. ábra).

10. ábra | Semmelweis Egyetem, Semmelweis Szalon, 2017. szeptember 27. Bánhidy Ferenc rektorhelyettes köszönti Szirmai Imrét, Táncos Lászlót és a hallgatóságot (Kovács Attila felvétele)

Köny

2018-ban jelent meg összegző, nagy ívű, filozofikus műve, az *Érzelmek ellenforradalma – Észcsuszamlás* [13]. „S, hogy miről szól a könyv? Testről és lélekről, értelemről és érzelméről, szabadságról és szolgaságról, az ember nagyszerűségéről és reménytelen butaságáról, meg általában mindarról, amit annak, aki egyszer eszméletre ébredt, előbb-utóbb végig kellene gondolnia” – írja a fülszövegben Magyar László András. Hatvan nappal a halála előtt írta Imre egy versében: „Jézus, Te orvos voltál, még nem késő, nézz rám, Szent Kolléga! Jöjj, tégy csodát, mert gyötör a testi kín... Pogány vagyok, nem hittem fényes létezésedet, de volt életem másokért, akik engem várnak, érdemtelen vagyok, de a kint jól ismerem...” (A gyógyítóhoz).

2018. október 23-án hunyt el otthonában. Kívánsága szerint Kónyban (Győr-Moson-Sopron megye) temették el. A hagyaték megőrzését és feldolgozását még halála előtt feleségére bízta. A kérdésre, hogy miért Kónyt választotta nyughelyéül, ő maga válaszolt Kóny című versében: „Mint az órák, pontosak itt a virágok, dombon a láncfű – sárga fűvénnyel, kékselyem égből szirmok hullanak, orgonáknak dús kupolái fölött őrzik a tájat a templom.” Ez a vers nagyon sok mindent elmond arról, hogyan érzett a falu iránt. De azt, hogy valójában miért szeretett volna oda kerülni, az utolsó két sor tárja fel: „Isteni tréfa, hogy közülük száz év óta senkise halt meg?” Ezzel arra utalt, hogy Kónyban, a rokonoknál mindig nagy beszélgetések voltak a vasárnapi ünnepi ebéd után vagy más alkalmakkor, amikor a család idősebb tagjai sorra felemlgették a rokonokat, akik már akár 100 éve sem voltak velük, de ismerték a szokásaikat, például hogyan kerültek vissza Szibériából a háború után, vagy éppen mi volt a kedvenc ételük! Azzal, hogy állandóan beszéltek róluk, velük maradtak. Szirmai Imre is ezt szeretete volna, hogy olyan helyre kerüljön, ahol évtizedek múlva is tudni fogják, ki is volt ő, és beszélni fognak róla (11. és 12. ábra).

11. ábra | Út Szirmai Imre sírjához a kónyi temetőben

12. ábra | Szirmai Imre síremléke

Lehet, hogy Kónyban előbb-utóbb elhomályosodik az emlékezete, de neve a festményeinek köszönhetően, amíg lesz a tiszta emberi üzenetek iránt fogékony, érző ember a Földön, biztosan fennmarad. Szirmai Imre beírta nevét az ezredforduló magyar festőművészetének legjobbjai közé. Különösen igaz ez a megállapítás, ha kezünkbe vesszük a neves S. Nagy Katalin művészet-

történész és szociológusprofesszor monográfiáját [7]. A gyakran tapasztalható esztétikai kritikákkal ellentétben nem magyarázza, hanem kivételes stílusában bemutatja a közel 100 Szirmai-festményt. Miközben értékkel, az olvasó/néző várható fogadóképességét is számításba veszi. Kivételes élményt nyújt. Ő rendezte a 2023. február 1. és március 31. között látogatható kiállítást is a Széphegyi Községi Térben [14]. Remélhetőleg a továbbiakban is szerepe lesz Szirmai Imre festészetének nemzetközi elfogadtatásában.

Irodalom

- [1] Bereczki D. In Memoriam Imre Szirmai MD (Szászvár, May 13, 1942 – Budapest, October 23, 2018.) [In Memoriam Dr. Szirmai Imre (Szászvár, 1942. május 13. – Budapest, 2018. október 23.)] Orv Hetil. 2018; 159: 2150–2151. [Hungarian]
- [2] Szirmai I, Juhász C, Nagy F, et al. Analysis of the activity of neurologic intensive care units. [Neurológiai intenzív részlegek működésének elemzése.] Orv Hetil. 1999; 140: 979–986. [Hungarian]
- [3] Táncos L. Masters of the chair. Imre Szirmai. [A katedra mesterei. Szirmai Imre.] Semmelweis Kiadó, Budapest, 2013. [Hungarian]
- [4] Szegedi I. To show ourselves to others. Interview with Imre Szirmai. [Megmutatni magunkat másoknak. Interjú Szirmai Imrével.] Innotéka, 2018. május. [Hungarian]
- [5] Szirmai I. Travel to paranoia. [Utazás paranoiába.] Aesculart, Budapest, 2001. [Hungarian]
- [6] Szirmai I. (ed.) Neurology. [Szirmai I. (szerk.) Neurológia.] Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2017. [Hungarian]
- [7] S. Nagy K. Imre Szirmai. [Szirmai Imre.] Medicina Könyvkiadó, 2021. [Hungarian]
- [8] Papp Z. From the Satmárean Carol to Budapest. Autobiographical epicrisis. [A szatmári Nagy-Károlytól Budapestig. Önéletrajzi zárójelentés.] Semmelweis Kiadó, Budapest, 2022. [Hungarian]
- [9] Izsák É. Book review. Imre Szirmai: Ocean. Medicina, Budapest 2016. [Könyvjárló. Szirmai Imre: Óceán. Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2016.] Kaleidoscope 2016; 13. [Hungarian]
- [10] Szirmai I. My little lover Evils. [Szerelmes Gonoszkaim.] Semmelweis Kiadó, Budapest, 2007. [Hungarian]
- [11] Szirmai I. Ars Neurologiae. [Ars Neurologiae.] Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2013. [Hungarian]
- [12] Homonnay-Bukovenszki O. To create painting also requires courage. Paintings of Imre Szirmai MD in Semmelweis Salon. [A festéshez bátorság is kell. Dr. Szirmai Imre festményei a Semmelweis Szalonban.] Semmelweis Hírek, 2017. szeptember 27. [Hungarian]
- [13] Szirmai I. Counter revolution of emotions. Landslide of sense. [Érzelmek ellenforradalma. Észcsuszamlás.] Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2018. [Hungarian]
- [14] Dzsúbák T. We have found the career of one of the greatest Hungarian painters in the 21st century. [Megtaláltuk a 21. század egyik legnagyobb magyar festőjének az életművét.] Index, 2023. február 5. [Hungarian]

Papp Zoltán dr.

*"Es gehört zum Humanismus des Meisters,
seine Schüler vor sich selbst zu schützen." (Friedrich Nietzsche)*
(A mester humanizmusához tartozik,
hogy a tanítványait óvja önmagától.)